

ONLINE: Koronavirus ve světě a v Česku - čtěte aktuální zprávy →

Bělorusko půl roku od voleb: patová situace pokračuje, toxický Lukašenko zůstává. Může přijít změna?

Přesně před šesti měsíci se v Bělorusku uskutečnily prezidentské volby, které opozice a záhy i Evropská unie označily za zfalšované. Jejich „vítěz“ Alexandr Lukašenko přesto u moci zůstává. Protesty sice nejsou tak masivní jako v létě, stále ale pokračují a stejně tak i represe režimu. Podaří se velké protesty znovu oživit? Podle odborníka Michala Lebdušky k tomu mohou dopomoci i demonstrace v Rusku, se kterým je země stále silně propojená.

 ANALÝZA Minsk 6:52 9. února 2021

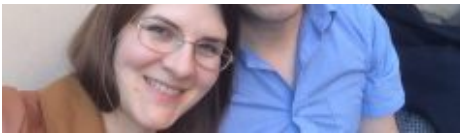

Účastníci požadují odchod Lukašenka a nové volby. | Foto: Tut.By | Zdroj: Reuters

Minsk plný vojáků a armádních vozidel, tisíce protestujících v ulicích a nefungující internet. Tak vypadala situace v běloruské metropoli v den prezidentských voleb, které se uskutečnily loni 9. srpna. Po rozsáhlých podvodech a volebních manipulacích se Lukašenko už po šesté v řadě prohlásil za prezidenta, zatímco opoziční kandidátka Svjatlana Cichanouská byla jen pár dní po hlasování nucena zemi opustit a odjet do Litvy.

Zfalšované volby vyvolaly v zemi masové protesty, které zesílily zejména po brutálních zásazích bezpečnostních složek a represích namířených proti Lukašenkovým odpůrcům. Režim neváhal proti demonstrantům použít slzný plyn, zábleskové granáty, gumové projektily ani vodní děla. Kromě záběrů z běloruských ulic ale mezinárodní rozhořčení

Běloruské vězení je hrozné místo, podepsalo se na manželově zdraví, říká žena stíhaného opozičníka

Číst článek

vyvolala i svědectví z nechvalně proslulé vazební věznice Okrestina, kde byli zadrženi protestující terčem surového bití a mučení.

Masové demonstrace, kterých se jen v Minsku během srpnových nedělí účastnilo i více než sto tisíc lidí, měly tři hlavní požadavky: demisi Lukašenka, propuštění zadržovaných lidí a vypsání nových voleb. Opozice tehdy doufala, že se k odporu ve velkém zapojí i podniky a některé hlavní pilíře režimu včetně ozbrojených složek, celonárodní stávka ale nepřišla. Půl roku po volbách tak situace v zemi zůstává na mrtvém bodě a s tím i Lukašenko v čele země.

„Vzhledem k tomu, jak byly protesty na začátku masové, se očekávalo trochu víc. Už relativně brzo ale bylo vidět, že se režim nijak výrazněji nedrolí, situace tedy dospěla do jakéhosi patu, který pokračuje dodnes. Protesty sice v menší míře pokračují, nejsou ale tak masové, přesto je režim není schopný zcela udusit. Zároveň ale nejsou tak silné, aby

režim padl,“ popisuje patovou situaci odborník Asociace pro mezinárodní otázky Michal Lebduška.

Franak Viačorka
@franakviacorka

Despite cold weather and unprecedented repressions, dozens of arrests, brave Belarusians continue protesting. There is no indication people are giving up, @Tsihanouskaya maintains trust, people from nomenklatura defect. We expect Bigger protests in March

12:23 dop. · 4. 2. 2021

540 129 Kopírovat odkaz na Tweet

Stále silné represe

Jedna z největších demonstrací proti Lukašenkově 26 let trvající vládě se odehrála v neděli 16. srpna, kdy Minsk zaplavilo přes 100 tisíc lidí s bílo-červenými vlajkami. Už tehdy bylo znát, že se nálada mezi demonstranty od voleb výrazně proměnila. Od zoufalství došla přes vzdor až k euforii, napsal tehdy v komentáři britský deník The Guardian.

Nálada a charakter protestů se od té doby proměnila několikrát, s příchodem zimních měsíců ale jejich intenzita ochabla, podotýká agentura AP. Naposledy se v běloruské metropoli sešlo přes 100 tisíc lidí koncem října, kdy končilo ultimátum stanovené opozicí, aby Lukašenko rezignoval a propustil všechny politické vězně, jinak propukne celonárodní stávka. Do té se následně zapojili kromě studentů i dělníci z továren nebo provozovatelé obchodů, přesto stávka nedopadla podle představ opozice. Protesty nicméně pokračují.

„Není to tak, že by se svolala jedna velká demonstrace do Minsku či dalších větších běloruských měst. Lidé se nyní domlouvají v rámci jedné části města, kde se pak konají lokální pochody a menší protesty. Tím, že demonstrace decentralizují, se snaží vyhnout represím režimu. Je to záměr, protože velkou demonstraci je lehčí rozehnat,“ říká analytik AMO pro iROZHLAS.cz.

Se změnou strategie se do určité míry mění i postup režimu, k zatýkání a represím ale dochází neustále. Například jen během neděle 31. ledna bylo zadrženo více než 160 Bělorusů, kteří v ulicích volali po odchodu Lukašěnka z prezidentské funkce. Připojili se tak k více než 30 tisícům demonstrantů, které policie od loňského srpna zadržela.

„Přístup režimu je pořád relativně tvrdý. Pokud vím od známých z Běloruska, alespoň nějaké jistoty, které tam dřív byly, už neplatí. Dnes je tak možné zatknout kohokoliv v podstatě za cokoliv. Represe jsou tedy stále silné,“ podotýká Lebduška s tím, že se vládnoucí režim tímto přístupem snaží udržovat ve společnosti strach.

Bělorusko na rozcestí. Bouřlivé dění napjatě sledují i české firmy, které v zemi působí. Co je v sázce?

Číst článek ➤

Hanna Liubakova

@HannaLiubakova

Day 183. Belarusians are on the streets, despite -20°C, but also political winter and repressions. As at least 40 countries (we'll have the exact figure tmr) joined the Global Solidarity Day with [#Belarus](#), I feel so hopeful and encouraged - so do people on the ground who need it most

9:16 odp. · 7. 2. 2021

439

157

Kopírovat odkaz na Tweet

Plané sliby nové ústavy

Demonstrace, které nejsou v zimním období tak silné jako v létě a na podzim, nicméně opozice plánuje na jaře znovu obnovit, píše agentura AP.

Je ale otázkou, jestli se jí tento cíl povede. Podle Lebdušky bude záležet na mnoha okolnostech a svou roli v tomto ohledu může sehrát i situace v Rusku, kde propukly demonstrace proti režimu Vladimira Putina a na podporu předního kritika Kremlu Alexeje Navalného.

Cichanouská: Mým programem je dovést Bělorusko ke svobodným volbám. Česku jsme vděční za pomoc

Číst článek ➤

„Bělorusové situaci v Rusku hodně sledují a větší protesty v Rusku mohou Bělorusy ještě povzbudit, možnost vývoje je ale víc,“ míní odborník a dodává, že i když část běloruské společnosti za režimem stále stojí, poslední půlrok jeho legitimitu nahlodal

„Dnes už režim nemůže říct, že má podporu většiny Bělorusů a že proti němu stojí jen nějaká marginální skupinka odpůrců. To už v současnosti neplatí a v tomto směru se situace za onen půlrok obrovsky proměnila,“ tvrdí Lebduška.

Jak zároveň upozorňuje nezávislý minský politolog a bývalý reportér běloruského serveru Tut.by Artëm Šraibman, Lukašenko nemá jasnou strategii, jak případné nové nepokoje překonat. „Neví, co má dělat s většinou městské populace, která se k němu obrátila zády,“ tvrdí pro agenturu AP s tím, že demonstrace v Bělorusku jsou v současnosti utlumené jen dočasně.

Lukašenko, který odmítá odstoupit a udělat ústupky protestujícím, veřejnosti slibuje přijetí nové ústavy. Podle jeho nedávného prohlášení by návrh nového základního zákona mohl být hotový ke konci letošního roku a pak bude předložen v referendu ke schválení. Podle opozice ale jde jen o zdržovací taktiku.

Také podle Šraibmana se běloruský vůdce snaží svými prohlášeními o nové ústavě jen kličkovat, od slibovaných plánů tak postupem času odchází. „Lukašenko opouští takzvanou ústavní reformu, o které hovořili především představitelé Ruska – protesty byly potlačeny a už to není potřeba,“ vysvětluje.

Putinovy plány s Lukašenkem

Právě díky podpoře Moskvy se Lukašenko stále drží u moci. Lukašenko požádal Rusko o pomoc už po prvních srpnových demonstracích, šéf Kremlu pak nechal vytvořit speciální policejní zálohy, které měly v případě bezprostředního ohrožení Lukašenkovy vlády zasáhnout. Během zářijové schůzky obou prezidentů navíc Putin nabídl Bělorusku finanční injekci, a to formou úvěru ve výši 1,5 miliardy dolarů (33,7 miliardy korun).

Navzdory této podpoře se ale Lukašenko stává pro Putinův režim toxickým, podotýkají někteří pozorovatelé včetně Lebdušky. Moskva si totiž potřebuje udržet „ruský sentiment“, který ve velké části běloruské veřejnosti panuje, s podporou Lukašenka se ale může začít vytrácet.

K tomu už podle Šraibmana ostatně začíná docházet. Jak poznamenal ve svém prosincovém komentáři zveřejněném na webu think-tanku Carnegie, podpora Lukašenka už Moskvu stála sympatie části běloruské populace, ruský sentiment je totiž v zemi stále častěji spojovaný právě s podporou Lukašenkova režimu.

To Kreml nutí hledat za Lukašenka náhradu, Putin se ho ale nemůže zbavit, dokud nebude mít „jasnou alternativu a jasný vlastní scénář vývoje“, podotýká pro AP politolog Alexandr Klaskovskij.

Jaké má Putin s Lukašenkem plány, je podle Lebdušky těžké odhadovat, skutečně by ale pro Moskvu bylo za současnou situaci lepší nahradit ho někým, kdo bude udržovat status quo podobně jako Lukašenko.

„Protestní hnutí volá po svobodných volbách, ale nedá se říct, že by demonstranti chtěli v zemi demokracii. Demonstrace směřují primárně proti Lukašenkovi a motivace lidí je různá, což ubírá prostor k pluralitě v zemi. Něco takového je pro ruský režim obrovsky nebezpečné, dovedu si proto představit, že by pro něj bylo lepší Lukašenka nahradit,“ vysvětluje Lebduška pro iROZHLAS.cz.

Analytik Havlíček: Kreml může Lukašenka hodit přes palubu, i pro Rusko je toxický

Číst článek ➤

Franak Viačorka
@franakviacorka

This weekend major landmarks throughout Europe are taking part in the Day of Solidarity with Belarus [#StandWithBelarus](#). Buildings in Bratislava, Tallinn, Riga, Warsaw, Bremen, Vilnius, Copenhagen, Bologna are illuminating in the colours of the historic flag of Belarus. Thank you!

9:16 odp. · 7. 2. 2021

♡ 616 💬 153 🔗 Kopírovat odkaz na Tweet

Sankce bez výsledku

Po zfalšovaných volbách a brutálních represích namířených proti demonstrantům se Lukašenko stal nežádoucím zejména v Evropské unii, která ho odmítla uznat jako prezidenta a přikročila k zavedení nových sankcí. Kromě Lukašenka je uvalila také na jeho spolupracovníky podezřelé z volebních podvodů a porušování lidských práv během potlačování protestů.

Po hokejovém mistrovství mohou být v ohrožení další akce. „Do Běloruska by se mi nechtělo,“ říká Krčmář

Číst článek ➤

Vztahy Běloruska s Evropou se tak ocitly na bodu mrazu, v polovině ledna navíc Mezinárodní hokejová federace (IIHF) rozhodla, že se navzdory původním plánům v Bělorusku neodehraje letošní mistrovství světa v hokeji – oblíbeném sportu samotného Alexandra Lukašenka.

Aktuální sílící izolace Běloruska podle Lebedušky připomíná situaci po prezidentských volbách v roce 2010. I tehdy se Bělorusko začínalo otevírat Západu a Evropské unii, což bylo dáno také ústupky režimu vůči opozici, po volbách, následných demonstracích a represích ale běloruské vztahy s Evropou znovu zamrzly.

„Izolace je v současnosti poměrně velká, Bělorusko se do ní ale dostalo i v minulosti a není to nic, s čím by si režim nedokázal poradit. Dovedu si představit, že by ho poškodily velké sektorové sankce, ale k těm nedojde. Dnes jde jen o osobní sankce namířené vůči představitelům režimu, ale ty jsou Lukašenkovi a lidem kolem něj v zásadě jedno. Na režim tedy velký dopad mít nebudou a nemají, což je samozřejmě vidět už dnes,“ míní Lebeduška.

Opozice přesto věří, že Lukašenko přišel o podporu většiny Bělorusů a odpor nakonec povede ke změnám v zemi. Masové demonstrace chce znovu odstartovat 25. března,

v den Lukašenkem neuznávaného svátku vyhlášení Běloruské lidové republiky v roce 1918.

Eliška Kubátová [f](#) [t](#) [in](#) [p](#) [s](#)

